

AANBEVELINGEN OM DE INVOERING VAN DE EPBD IN BELGIE TE VERBETEREN

December 2006

IMPACT

Improving energy performance assessment and certification schemes by tests

Rapport nr.: IMPACT/ 27-28 / 2006/WP2.5

EC-contract: EIE/04/161/S07.38659

www.belgium.e-impact.org

Auteur(s):

Xavier Loncour
BBRI, Brussel, België
xavier.loncour@bbri.be

Karel Bauwens
3E, Brussel, België
karel.bauwens@3E.be

Datum:

December 2006

Rapport nr.:

IMPACT/28/2006/WP2.5

EC-contract:

EIE/04/161/S07.38659

Projectcoördinator

Ecofys BV
Utrecht, Nederland

Mr. F.T.S. (Frank) Zegers
f.zegers@ecofys.nl

Met de steun van:

Intelligent Energy Europe

Wettelijke aansprakelijkheid

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit document berust uitsluitend bij de auteurs. Het document is geen weerspiegeling van de mening van de Gemeenschap. De Europese Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de manier waarop de informatie in dit document wordt gebruikt.

Projectbeschrijving

De achtergrond van het IMPACT-project, opgezet in het kader van het programma Intelligent Energy - Europe, is de toepassing van de richtlijn over de energieprestatie van gebouwen (EBPD) in 2006. In bestaande gebouwcertificatieschema's werden hinderpalen gemeld rond kwaliteit, de communicatieaspecten, de certificatie van appartementsgebouwen en een tekort aan deskundigheid (inspecteurs). Om een impact te hebben op het energieverbruik van gebouwen moeten alle aspecten van het certificatieproces aan bod komen. Om bij te dragen tot het opruimen van de aangehaalde hinderpalen heeft IMPACT zich tot doel gesteld:

- 1) de energieprestatiecertificatie voor bestaande gebouwen in de praktijk te testen in 6 nationale proefprojecten;
- 2) ervaringen en succesfactoren uit te wisselen;
- 3) richtlijnen op te stellen voor de verbetering van de instrumenten, de certificatieschema's, de opleiding van de experts en de communicatie;
- 4) het EPBD-implementatieproces in 6 landen te ondersteunen;
- 5) de projectresultaten nationaal en op het niveau van de EU te verspreiden.

De tests worden uitgevoerd in België, Denemarken, Frankrijk, Duitsland, Nederland en Spanje.

De IMPACT-doelgroepen zijn:

- nationale stakeholders die verantwoordelijk zijn voor de EPBD-implementatie (ministeries, onderzoeksinstituten van het bouwbedrijf, nationale energiediensten);
- marktspelers (experts, eigenaars van gebouwen, bemiddelingsorganisaties en tussenpersonen zoals vastgoedmakelaars of gemeenten).

Het project is opgesplitst in werkpakketten met de volgende resultaatgebieden:

WP1	Vorbereiding tests	Globaal rapport over nationale testmethodes.
WP2	Nationale tests	Nationale testrapporten (6). Globaal rapport over nationale tests.
WP3	Evaluatie en synthese	Syntheserapport met goede praktijk methoden en richtlijnen als basis voor verspreidingsactiviteiten.
WP4	Verspreiding	EU-nieuwsbrief. Nationale nieuwsbrieven. Nationale workshops voor stakeholders implementatie. Nationale workshops voor marktspelers.

Projectpartners

Ecofys Nederland	
SenterNovem Nederland	
Deutsche Energie-Agentur GmbH (dena) Duitsland	
Tribu-energie Frankrijk	
Danish Building Research Institute (SBI) Denemarken	
Belgian Building Research Institute BBRI / WTCB België	
3E N.V. België	
Ecofys S.L. in samenwerking met Generalitat de Catalunya en ADIGSA Spanje	 Generalitat de Catalunya Departament de Medi Ambient i Habitatge Generalidad de Cataluña Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

1 Inleiding

Tijdens het Europese SAVE-project werden nationale impacttests rond de invoering van de energiecertificatie in bestaande gebouwen uitgevoerd in België. Op basis van die tests werden aanbevelingen uitgewerkt om de EPBD-implementatie in België te verbeteren. De aanbevelingen hebben alleen betrekking op wat waarschijnlijk het meest zichtbare deel van de richtlijn is: de energiecertificatie van gebouwen.

Dit rapport is beschikbaar in het Frans en in het Nederlands, beschrijft deze aanbevelingen en is afgeleid van het Belgische rapport (alleen in het Engels) met de gedetailleerde testresultaten.

2 Aanbevelingen om de toepassing van de energiecertificatie in bestaande residentiële gebouwen te verbeteren

2.1 Aanbevelingen voor de nationale EPBD- implementatie

Dit hoofdstuk bevat aanbevelingen voor de EPBD-implementatie in België, meer bepaald met betrekking tot het certificatieproces.

De eerste vraag over de certificatieprocedure voor bestaande gebouwen betreft het gewenste evenwicht tussen de tijd die noodzakelijk is voor de uitreiking van een certificaat (en bijgevolg de kostprijs van een certificaat) en de grondigheid/nauwkeurigheid van de controle. Dat moet het uitgangspunt zijn voor de keuze van de methodologie.

2.1.1 Geharmoniseerd kader

De drie Belgische gewesten hebben het bestaande EAP-schema in overleg uitgewerkt. Het is erg belangrijk dat er een geharmoniseerd kader wordt gecreëerd voor het verplichte certificatieschema. De marktpenetratie van de energiecertificatie en de bewustmaking van het publiek in alle gewesten zullen gunstig worden beïnvloed als er in heel het land coherente schema's en documenten worden gehanteerd.

De wederzijdse erkenning van experts uit andere gewesten is momenteel niet voorzien, maar is bijzonder wenselijk.

2.1.2 Calculatieprocedure

Voor de calculatie zijn er in België hoofdzakelijk drie procedures beschikbaar:

- de EPW-procedure, van toepassing voor nieuwe residentiële gebouwen in het Vlaamse Gewest;
- de EPU-procedure is van toepassing op nieuwe scholen en kantoren in het Vlaamse Gewest;
- de EAP die voorziet in energieadvies op vrijwillige basis voor bestaande eengezinswoningen.

De vergelijking tussen de twee procedures voor residentiële gebouwen heeft aangetoond dat er aanzienlijke verschillen kunnen worden vastgesteld in het berekende energieverbruik van hetzelfde gebouw. Die verschillen zijn hoofdzakelijk te wijten aan afwijkende afspraken die gemakkelijk kunnen worden aangepast.

Gelijkaardige verschillen werden vastgesteld met andere bestaande methodologieën die beschikbaar zijn in andere landen. Om met verschillende methodologieën vergelijkbare resultaten te bekomen bij de analyse van een gelijkaardig ge-

bouw moet er worden gelet op het verzekeren van een maximale samenhang tussen de verschillende procedures die in België worden toegepast.

De EAP bevat tal van standaardwaarden. Tijdens hun opleiding krijgen experts duidelijke richtlijnen over hoe standaardwaarden of meer nauwkeurige gegevens moeten worden gebruikt. De certificatiemethodologie moet ervoor zorgen dat de experts over een vergelijkbare methodologie beschikken.

Bij de certificatie moet specifiek worden gelet op de beoordeling van de beschikbare ventilatiemaatregelen in de bestaande gebouwen. Zo kan er worden vergeleken met nieuwe gebouwen, waarvoor er een verplichte regelgeving bestaat. Mogelijk moeten ook andere binnenhuiscomfortparameters die het energieverbruik beïnvloeden in aanmerking worden genomen.

2.1.3 Ervaring in andere Europese landen

In Denemarken en Duitsland is interessant vergelijkingsmateriaal beschikbaar. Maar na analyse blijkt dat bepaalde mechanismen welke in die landen worden gehanteerd (bv. de manier waarop flats in aanmerking worden genomen), niet zonder meer op de Belgische context kunnen worden toegepast. De ervaringen in andere landen zijn nuttig, maar moeten altijd in de lokale context worden ingepast.

2.1.4 Mogelijkheden voor vereenvoudiging

De ontwikkeling van de EAP is gestart op een ogenblik dat er over EPBD nog niet werd gediscussieerd. De klemtoon lag op de inzameling van gedetailleerde informatie om de gebouweigenaar omstandig te kunnen adviseren. Gemiddeld vereist de bestaande EAP voor residentiële gebouwen ongeveer 12 uur werk. Het onderzoek dat tijdens dit project werd uitgevoerd, gaf aan dat er mogelijkheden tot vereenvoudiging zijn. Door softwareaanpassingen kan de tijd voor het invoeren van de gegevens bijvoorbeeld worden ingekort. Maar de grootteorde van de inspanning die vereist is voor de EAP-analyse van een gebouw, kan niet spectaculair worden teruggeschroefd, behalve als er een nog sterker vereenvoudigde versie met hoofdzakelijk standaardwaarden wordt uitgewerkt. Standaardgetallen voor U-waarden en/of schildelen kunnen de inspectietijd sterk inkorten, maar verminderen ook de nauwkeurigheid. Deze optie kan worden uitgewerkt zonder hoge ontwikkelingskosten, aangezien ze in hoofdzaak stoelt op de ontwikkeling van standaardwaarden.

Een verdere beperking van de tijd die noodzakelijk is voor de uitreiking van één certificaat (bv. tot twee uur per gebouw), kan worden bereikt door de invoering van een alternatieve procedure. In dat geval moeten de volgende elementen in aanmerking worden genomen:

- de procedure moet worden aangepast aan de Belgische context. Bepaalde instrumenten die in andere Europese landen zijn ontwikkeld, zijn niet altijd bruikbaar in de Belgische context omdat er in de procedures geen rekening wordt gehouden met specifieke Belgische technologie (bv. de aard van de in aanmerking genomen verwarmingssystemen);

- hoe minder gedetailleerd de ter plaatse ingezamelde gegevens zijn, hoe kleiner de kans dat er accurate aanbevelingen worden opgesteld;
- de hoogst mogelijke samenhang met andere certificatieprocedures (bv. voor nieuwe gebouwen) moet worden verzekerd;
- bij de invoering van een nieuwe procedure moet de verenigbaarheid van de bestaande opleiding tot energie-expert zoals die momenteel in België wordt georganiseerd, worden gegarandeerd. Een beperkte update van de al gevolgde opleiding zou kunnen georganiseerd worden.

Toch blijft de vraag bestaan of de procedure niet verder moet worden ingekort:

- als het gaat om advies op maat (geen algemeen advies), werken de experts zelfstandig en als de kwaliteit gegarandeerd wordt (door een officiële instelling), dan zijn de eindgebruikers bereid een billijke prijs te betalen. Voorts zullen de certificatiekosten altijd marginaal zijn in vergelijking met de aankoop van een gebouw;
- als het gebouw wordt gehuurd, spelen die kosten natuurlijk een grotere rol, maar een vermindering moet misschien veeleer worden gezocht op wetgevend dan op procedureel niveau. Zo kunnen de eisen voor bv. studentenkamers, vakantieflats <math><50\text{ m}^2</math>... verschillen;
- een groot aantal experts zal al beschikbaar zijn via de bestaande planning. Dit zal dienen uitgebuit te worden om een mogelijk tekort aan experts in de beginfase van de officiële certificatie op te vangen.

2.1.5 Flats

Flats doen specifieke vragen rijzen in vergelijking met eengezinswoningen. Er werd onderzocht hoe de EAP kan worden uitgebreid tot appartementsgebouwen. De studie brengt een aantal verschillen aan het licht die specifieke oplossingen vereisen. In appartementsgebouwen kunnen er bv. geavanceerde verwarmingssystemen worden geïnstalleerd. De manier waarop die systemen in aanmerking moeten worden genomen, vereist mogelijk extra deskundigheid van energie-experts. Het is dus niet vanzelfsprekend dat certificatieverantwoordelijken die actief zijn in het domein van de eengezinswoningen, ook worden ingezet voor flats of niet-residentiële gebouwen.

In eerste instantie moet er naar een pragmatische oplossing worden gezocht, die in de toekomst kan worden verfijnd op grond van de ervaring met die procedure.

De energiecificatie van gebouwen wordt momenteel geïntroduceerd in België. Iedereen die een gebouw huurt of koopt zal met dat document in aanraking komen. De exacte manier waarop dat zal gebeuren, moet nog worden uitgewerkt. De geloofwaardigheid van het volledige proces is belangrijk om het certificaat een marktwaarde te geven. Aantonen dat een gebouw voldoet aan een bepaalde regelgeving, volstaat niet. De uitreiking van certificaten waarin de resultaten beter worden voorgesteld dan ze in werkelijkheid zijn – moet worden bestraft. In de be-

slissing die onlangs door de Gewesten is genomen, moet rekening worden gehouden met dit element.

2.2 Aanbevelingen voor andere landen

Het Belgische gebouwenpatrimonium is betrekkelijk oud en in die sector kunnen er aanzienlijke energiebesparingen worden doorgevoerd. België telt nagenoeg geen vergelijkbare gebouwen, zodat er met betrekking tot de energiecificatie van gebouwen slechts een erg beperkt schaafeffect kan worden gerealiseerd. Dat ligt helemaal anders in Nederland bijvoorbeeld, waar de certificatie van één gebouw kan worden gebruikt voor de certificatie van een groot aantal gelijkaardige gebouwen. In België is er ook een brede waaier verschillende verwarmingssystemen in omloop.

België is een federaal land: het zijn de Gewesten die bevoegd zijn voor de EPBD-toepassing. In het slechtste scenario zou het dus kunnen dat er door de drie gewesten drie verschillende oplossingen voor de invoering van de EPBD worden goedgekeurd in een land van ongeveer 10 miljoen inwoners. Samenhang op nationaal niveau tussen de toegepaste instrumenten en procedures lijkt een must. De vermenigvuldiging van specifieke wettelijke regelingen op het niveau van de gewesten verhoogt het risico van verwarring aanzienlijk. Het is hoogst wenselijk dat er in de verschillende gewesten een uniform energiecificatiesysteem wordt geïntroduceerd. Zo moet ten minste de lay-out van het certificaat in de verschillende gewesten op elkaar zijn afgestemd om de marktpenetratie van het nieuwe document te verhogen.

Tot nog toe zijn er geen praktische ervaringen met de officiële energiecificatie van gebouwen beschikbaar. Sinds september 2005 is er een vrijwillige procedure voor energieadvies (EAP) in zwang. De praktische ervaring met die procedure neemt toe. De procedure kwam in het Vlaamse Gewest eerder bescheiden van de grond met ongeveer 120 audits in 9 maanden tijd.

Enkele interessante initiatieven in de Belgische context zijn het vermelden waard:

- de aanmaak van een centrale database met alle xml-bestanden van alle uitgereikte certificaten. Zo kunnen er gedetailleerde statistieken worden bijgehouden over het energiecificaat en het gebouwenpatrimonium in het algemeen;
- de procedure die is ingevoerd op het niveau van de bouwvergunning in het Vlaamse Gewest om een efficiënte controle te garanderen. Het bewijs van de conformiteit met de voorschriften moet aan het einde van de werken worden geleverd. Een specifieke speler (de verslaggever) is belast met de opstelling van een rapport as-built waarin de energieprestatie van het gebouw as-built wordt beschreven. Er zijn boetes voorzien als de wettelijke voorschriften niet zijn vervuld. Die boete kan rechtstreeks worden berekend in de software zodat de berekening zelf kan worden gemaakt voor de bouwvergunning;
- in het Vlaamse Gewest is een discussieforum voor experts onder supervisie van de regering opgericht. Daar discussiëren experts over de procedu-

re en over specifieke gevallen. Antwoorden op specifieke vragen worden meestal aangereikt door andere experts.

Andere elementen moeten worden vermeden:

- de actuele versie van het EAP-advies dat aan de eigenaar wordt gegeven, telt te veel bladzijden waardoor de essentiële gegevens uit het oog worden verloren;
- het advies en het certificaat moeten een afbeelding van het gebouw bevatten zodat het onmiddellijk door de eigenaar kan worden geïdentificeerd. Dit element wordt door de eindgebruikers sterk gewaardeerd.

Ook de eisen met betrekking tot de kwalificatie van energie-experts (voor de toepassing van de vrijwillige procedure in bestaande gebouwen) verschillen naargelang het gewest. De toekomst zal uitwijzen welke optie de meest relevante is.

- Het Vlaamse Gewest schrijft een diploma secundair onderwijs voor en de experts moeten slagen voor een examen.
- Het Waalse Gewest heeft beslist dat alleen mensen met een graad op het niveau van architect de opleiding mogen volgen. Na de opleiding moeten ook zij slagen voor een examen.